

לוקחים אחריות משנים מציאות

שומרי המסך ג'וניור

תשפ"ה

חוברת לרכזים ולקבוצת המנהיגות

הרשת הטכנולוגית-מדעית המובילה בישראל
מכללות ובתי-ספר לטכנולוגיה מחקדות ולמדעים

אודות אורטוב

מחלקת אורטוב אמונה על ניהול והטמעת הנושא הערכי בבתי הספר של רשת אורט. המחלקה מפתחת ומטמיעה תוכניות, המקדמות את ערכי הליבה של מדינת ישראל, משלבות פדגוגיה, פעילות חווייתית ומנהיגות תלמידים, ומבססות את המעורבות החברתית בבתי הספר. בנוסף מספקת המחלקה הדרכה, מידע ומשאבים, המאפשרים חיבור משמעותי בין פדגוגיה וערכים בפעילויות הבית ספריות: טיולים בסגנון אחר, הכנה לצה"ל וטיפול הסביבה הלימודית. העשייה הערכית מוטמעת בכל רמות החינוך, כשהתכניות מותאמות למגוון בני הנוער.

אקלים חינוכי מיטבי

קידום תהליכים ליצירת אקלים מיטבי מהווה את היסוד המארגן של פעילות המחלקה: התוכניות השונות אותן מפתחת המחלקה, העצמת מנהיגויות של מורים ותלמידים, עידוד דיאלוג ושיח מכבד, חיזוק החוסן בקרב באי בית הפר, שיתופי פעולה בין בתי ספר ויצירת מרחב רב תרבותי ברשת אורט - כל אלו הם האבנים מהן נבנה אקלים חינוכי משמעותי, שמאפשר פיתוח אישי וצמיחה לכל חברי קהילת בית הספר.

להיות חלק מרשת

בתי הספר של רשת אורט פרוסים בכל רחבי מדינת ישראל ונותנים מענה איכותי לכל אזרחיה. מחלקת אורטוב פועלת ליצירת חיבורים בין בתי הספר השונים של הרשת תוך יצירת שייכות לרשת אורט. המפגש הבין אישי והווירטואלי של תלמידים מבתי ספר נוספים ברשת, מהווה הזדמנות להיכרות עם בני נוער דומים ושונים, וליצירת מיזמים חברתיים או אקדמאים. זאת על ידי שיתוף פעולה ולמידת עמיתים מעצימה, דבר המגביר את תחושת השייכות לבית הספר ולרשת אורט.

מנהיגות מורים ותלמידים

העצמת המורים והתלמידים, השותפים לתוכניות אורטוב, עומדת במרכז העשייה החינוכית של המחלקה. ימי עיון, ליווי והכשרה במתכונות שונות, מעניקים לרכזי התוכניות מבתי ספר כלים וידע להוביל מהלכים ערכיים משמעותיים בבתי הספר ולהצמיח קבוצות של תלמידים ברוח זו. מנהיגות תלמידים בית ספרית וארצית משתלבת בכל אחת מהתוכניות, מתנסה בפיתוח יזמות חברתית ושותפה בקידום התוכנית והובלתה.

יזמות חברתית

מתן כלים ומשאבים לבתי הספר לפתח ולקדם יוזמות בית ספריות, שמותאמות לצרכי הקהילה המקומית. היזמות החברתית הפכה להיות אחת הפלטפורמות הבולטות עבור התלמידים להתנסות במיומנויות של המאה ה-21. החיבור בין העיסוק ביזמות לבין המפגש עם הקהילה תורם לפיתוח והעצמת התלמידים ובו בעת מהדק את הקשר עם סביבת בית ספר ומחזק את המחויבות ההדדית.

על התכנית

רשת האינטרנט הפכה להיות מרכז חיינו וכמעט כל עולמם של בני הנוער. כדי ליהנות מההיצע המגוון והרב שמזמן המרחב הדיגיטלי עבור המשתמש, חשוב להכירו על כל צדדיו. במטרה להעצים את המשתמשים ולתת להם כלים לצמיחה, מימוש אישי והנאה בסביבת האינטרנט שלהם, מתגייסים בני נוער רבים מרשת אורט ומשתלבים בנבחרת "שומרי המסך". תכנית שומרי המסך הושקה בישראל ע"י Google ורשת אורט בשנת 2012 ופועלת היום ב 15 מדינות ברחבי העולם.

תלמידים למען תלמידים

במסגרת התוכנית יוצאים התלמידים להתגייסות יוצאת דופן של סיוע הדדי, הכוונה, תמיכה, ליווי, העלאת מודעות למען תלמידים אחרים, שגירי שומרי המסך פועלים לקידום גלישה נכונה ובטוחה ברשת האינטרנט עם בני גילם, עם ילדים צעירים בגילאי היסודי, הורים, וקהלים נוספים בקהילה.

שגירי שומרי המסך בבתי הספר היסודיים

תופעת הבריונות ברשת והסכנות הרבות הטמונות בשימוש לא נכון ברשתות החברתיות בפרט ובאינטרנט בכלל, מקבלים ממדים המחייבים התייחסות משמעותית. ילדים צעירים בגילאי בתי הספר היסודיים הינם צרכני אינטרנט, עובדה המחייבת התערבות והתייחסות להשלכות, לתופעות הנלוות ולהזדמנויות הרבות. תכנית שומרי המסך ג'וניור הינה תכנית המשך לתוכנית שומרי המסך והיא פועלת בבתי הספר היסודיים בהנחייתם וליוויים של שגירי שומרי המסך מהחטיבות והתיכונים של בתי הספר המשתייכים לרשת אורט ישראל. התוכנית מאפשרת לתלמידי היסודי להיות שגירים של רשת אינטרנט בטוחה ונכונה, ומציעה לצוות המורים להעביר חלק מהאחריות הכוללת לגלישה בטוחה, לתלמידים עצמם.

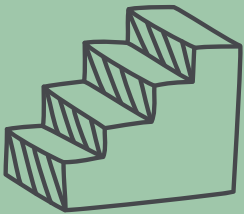
מטרות התכנית

1. פיתוח מנהיגות ומעורבות חברתית של בוגרי היסודי (כיתות ו)
2. שימוש נכון ובטוח ברשת האינטרנט ודרכי הגלישה בה.
3. פיתוח חוסן אישי ע"י חיזוק התמיכה החברתית והעלאת תחושת המסוגלות העצמית

יעדי התכנית

חינוך והסברה - תלמידי בתי הספר היסודיים עוברים הכשרה ייעודית להוות שגרירי רשת אינטרנט בטוחה. ההכשרה מתבצעת ע"י מנהיגות שומרי המסך 4 פעמים בשנה רשת עוגן חברתית- יצירת מעטפת של סוכנים חברתיים המאפשרת הזנה נכונה ומיטבית מהיסודי לחטיבה ימי שיא -הובלה והפקת שני ימי שיא ע"י קבוצת הג'וניור: שבוע האינטרנט הבטוח, כללים לקיץ בטוח.

שלבי התכנית

- גיוס של רכז שומרי המסך ג'וניור מבתי הספר היסודיים שהביעו הסכמתם להפעיל את התוכנית . באחריות מנהל/ת בית הספר היסודי.
- בחירת תלמידים מכיתות ה'–ו במטרה להפכם לשגרירי רשת אינטרנט בטוח. באחריות צוות בית הספר היסודי יחד עם צוות שומרי המסך .
- בחירת מלווי קבוצה מתוך קבוצת שומרי המסך מדריכים צעירים שילוו את הקבוצה לאורך כל שנת הפעילות . באחריות רכז שומרי המסך.
- חשיפת התכנית לקבוצת הג'וניור – העברת פעילויות : היכרות עם התכנית, רשיון לסמארטפון, שבוע האינטרנט הבטוח, קיץ בטוח .
- הכשרת שומר המסך ג'וניור להעביר הפעלות רלוונטיות לנושאי התוכנית . באחריות רכז שומרי המסך יחד עם המדריכים הצעירים בשיתוף הצוות מבית הספר היסודי.
- יישום הפעילויות בהתאם לתוכנית השנתית המצורפת.

ימי שיא בתכנית

יום הסובלנות

יתקיים השנה בתאריך 16.11.24

יום הסובלנות הבינלאומי מדגיש את חשיבות קיום סובלנות כלפי האחר והשונה, והסכנות הקיימות בחוסר סובלנות. הרשתות החברתיות הן כר פורה להתייחסות מפלה ולא שוויונית. ביום זה חשוב שהיוצרות תתהפכנה, והשימוש במדיה תעודד שוויוניות ללא הבדלי דת, מין וגזע, ותדגיש את חשיבות הסובלנות.

מיזם המילה הטובה

יתקיים השנה בתאריך 28.1.25

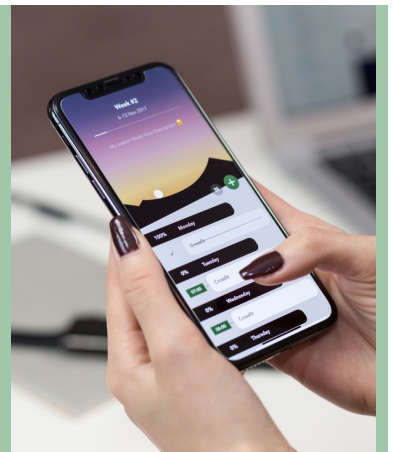
מיזם המילה הטובה הוא יוזמה שהתחילה בשומרי המסך בשנת 2018. בשנת 2019 החליטה הנהגת רשת אורט להפוך אותו למיזם לאומי, שמתקיים מידי שנה. המיזם פועל לשינוי השיח בחברה הישראלית לשיח מוקיר, מעצים ומכבד בתוך הקבוצות השונות בחברה הישראלית וביניהן.

נחים מהמסכים

יתקיים השנה בתאריך 8-12.12.24

מנהיגות תלמידים מובילה פעילויות של דינמיקה חברתית מחוץ למסך.

חשוב לדעת! מי שנטלו חלק בפעילויות ללא מסכים יצרו קשרים חברתיים חיוביים בצורה טובה יותר, לא פחדו להתנסות בדברים חדשים, והשתלבו במסגרות טוב יותר.

שבוע האינטרנט הבטוח

יתקיים במהלך חודש פברואר

שבוע של תהליך חינוכי המוקדש להבנת השפעת רשת האינטרנט על חיינו, תוך העלאת המודעות ליתרונות וחסרונות הנלווים לשימוש בכלים הטכנולוגיים במרחבי הרשת. ילדים ובני הנוער כיום מבטים זמן רב מול המסכים השונים, וחשוב לסייע להם להתנהל באופן נכון ואחראי ולהיות ערים להשפעות של סביבת המרחב הדיגיטלי.

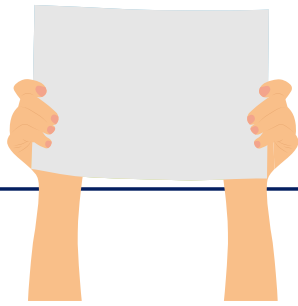
מערכי פעילות

להפעלה בבתי הספר היסודיים

1. מי אנחנו? שומרי המסך
2. מי אנחנו? שומרי המסך 2
3. רשיון לסמארפון - קרדיט: שומרי המסך
אורט רבין גן יבנה
4. הנפגע ברשת
5. קישור לתיקיית חומרים מבתי הספר

מי אנחנו? - שומרי המסך.

מטרות:

- היכרות עם תכנית שומרי המסך
- העמקה בכוח שיש לרשתות חברתיות גם לפגוע וגם להעצים

קהל היעד: כיתות ה-ו

משך הזמן: 45 דקות

ציוד נדרש: מדבקות לשמות, טושים, טושים ללוח, חבלים/חוטים, בריסטולים, מספריים, דבק, קישוטים. מחשב, מקרן, חדר גדול שיאפשר ישיבה במעגל.

מומלץ לעבור על כל התכנים והקישורים בטרם העברת הפעילות כדי לוודא שהתוכן תואם לקבוצה ולערכי בית הספר

מהלך הפעילות

חלק א' - הצגת עצמנו, סבב שמות + רישום השמות של המשתתפים על מדבקות (10 דקות)

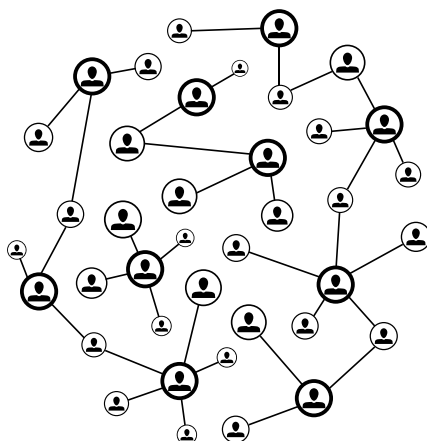
הצעות להיכרות:

- # כל משתתף.ת אומרת את שמו.ה ומילה שקשורה בשומרי המסך שמתחילה באותה אות של שמו.ה.
- # שמש רעיונות- מה זה שומרי מסך?

חלק ב: משחק רשת (10 דקות)

התלמידים משתפים מה אני אוהב/ת לא אוה/ת ברשת? תוך העברת החבלים/חוטים בין המשתתפים.

לאחר שהרשת מתקיימת – להמשיך לעמוד ולשקף במה הסבך דומה לרשת החברתית:

- כולם.נרואים.ות את כולם.נ.
- כאשר יש פגיעה, כולם רואים.ות אותה.
- כל דבר שמעלים.ות ברשת רואים.ות
- אחד/ת תלוי/ה בשני/ה
- אם מישהו יוצא/ת

דיון:

- מה זאת פגיעה ברשת?
- האם נתקלתם.נ בפגיעה ברשת?
- מה היה האירוע?
- איך הרגשתם.נ?

הקרנת סרטון משאיר סימן- שומרי מסך אורט פסגות כרמיאל (1:00 דקה- קמפיין)

כותבים יחד מסקנות שעולות מהסרטון (לדוגמא- חיים ומוות ביד המקלדת)
מבקשים מהתלמידים להציע רעיונות כיצד ניתן להפחית ולמגר את התופעה?

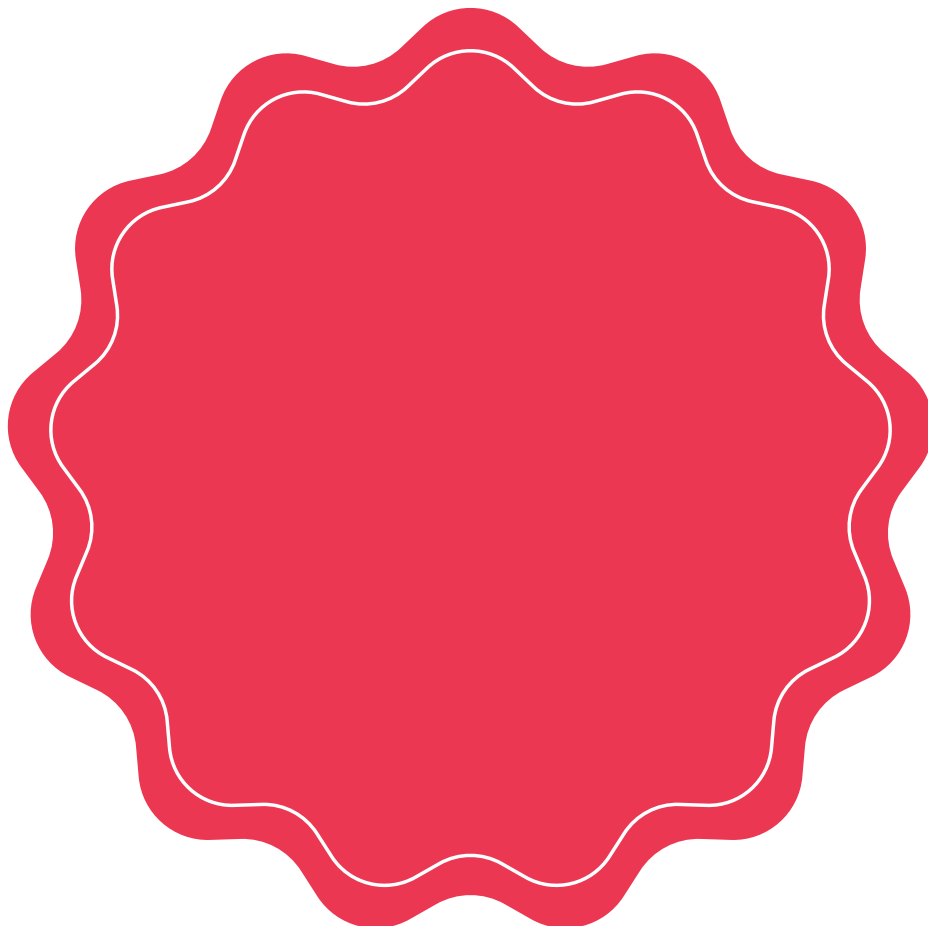
חלק ג: תחרות קמפיינים (15 דקות)

מחלקים את הכיתה ל-5-6 קבוצות.
כל קבוצה צריכה להכין סלוגן + כרזה לשיווקהתכנית בבית הספר
במליאה- כל קבוצה מציגה את הרעיון שלה

חלק ד-סיכום (10 דקות)

בסבב- כל אחד.ת ממשיך.ה את המשפט- שומרי המסך זה....
המשתתפים.ות משתפים מה הם יכולים/ מוכנים לעשות מחר בבוקר

מי אנחנו? - שומרי המסך 2

מטרות:

- היכרות מעמיקה עם התכנית
- המחשת הפגיעה שנשארת אצל מי שחוזה בריונות ברשת

קהל היעד: כיתות ה-1

משך הזמן: 45 דקות

ציוד נדרש: מדבקות לשמות, טושים, טושים ללוח, חבלים/חוטים, בריסטולים, מספריים, דבק, קישוטים. מחשב, מקרן, חדר גדול שיאפשר ישיבה במעגל.

מומלץ לעבור על כל התכנים והקישורים בטרם העברת הפעילות כדי לוודא שהתוכן תואם לקבוצה ולערכי בית הספר

מהלך הפעילות

1⁴

חלק א' - אחד מכל ארבע- שומרי מסך (3.28 דק'- קמפיין להעלאת מודעות לבריונות ברשת סיפורו של גידי שפגש את שון משומרי המסך)

דיון:

מה הרגשתם כשצפיתם בסרטון?
איך הסרטון קשור לתכנית 'שומרי המסך'?
מה הייתם אומרים לילד הנפגע בסרטון?

חלק ב: משחק קליעה למטרה (10 דקות)

מציירים מטרה על הלוח וכל ילד בתורו זורק את ה"כדור" שלנו אל המטרה תוך כדי כך על הילד להשתמש בקללה.

הכדור הוא בעצם הביצה שעטופה בעיתונים וניירות ובשקית ניילון.
התלמידים לא יודעים שהכדור שאותו מהם זורקים הוא בעצם ביצה.
הביצה תיזרק על הלוח עד שתישבר.
כאשר הביצה נשברת מראים לתלמידים את הביצה השבורה.

דיון:

-מהי לדעתכם מטרת המשחק? (המחשת הפגיעה הנשארת אצל אדם החווה בריונות ברשת.
הביצה נשברת כמו הלב של הבן אדם ואי אפשר להחזיר את המצב לקדמותו אלא אפשר למנוע אותו).
-איך אפשר למנוע בריונות ברשת?
-למה לדעתכם שיחקנו את המשחק הזה?

חלק ג: חיבור אישי ויציאה לפעולה

האם חוויתם או נתקלתם במשהו דומה?

האם אתם מכירים מישהו שנפגע?

מה אתם יכולים לעשות כדי להפחית את הבריונות?

*אפשר לכתוב את הרעיונות על פתקים או להכין אמנה כיתתית בנושא

רשיון לסמארטפון

אתר שמלמד ילדים צעירים התנהלות בטוחה ברשת, למען המוגנות שלהם ברשת החברתית.

מה באתר?

- חוברת כללים להתנהלות ברשת
- משחקים חוויתיים למידת הכללים
- מבחן תיאוריה ובסיומו מקבלים "רשיון לסמארט-פון".

באתר קיים צאט ליצירת קשר.

אתר רשיון לסמארפון

ספר דיגיטלי

משחקים

מבחן תיאוריה וקבלת רשיון

הנפגע ברשת

מטרות:

- העלאת מודעות ופיתוח רגישות לשיח ברשת החברתית
- הבנת ההבדלים בין שיח פנים אל פנים לשיח דרך מסכים
- חשיבה על דרכים להתמודדות במקרה של פגיעה

קהל היעד: כיתות ה-ו

משך הזמן: 45 דקות

ציוד נדרש: מדבקות לשמות, טושים, מקרן, חדר גדול שיאפשר ישיבה במעגל.

מומלץ לעבור על כל התכנים והקישורים בטרם העברת הפעילות כדי לוודא שהתוכן תואם לקבוצה ולערכי בית הספר

מהלך הפעילות

חלק א:

סבב מה נשמע? איך אתם/ מרגישים/ות היום?
איך הרגשתם/ן במפגש הקודם?

חלק ב: משחק קליעה למטרה (10 דקות)

מציירים מטרה על הלוח וכל ילד בתורו זורק את ה"כדור" שלנו אל המטרה תוך כדי כך על הילד להשתמש בקללה.

הכדור הוא בעצם הביצה שעטופה בעיתונים וניירות ובשקית ניילון.
התלמידים לא יודעים שהכדור שאותו מהם זורקים הוא בעצם ביצה.
הביצה תיזרק על הלוח עד שתישבר.
כאשר הביצה נשברת מראים לתלמידים את הביצה השבורה.

דיון:

-מהי לדעתכם מטרת המשחק? (המחשת הפגיעה הנשאת אצל אדם החווה בריונות ברשת.
הביצה נשברת כמו הלב של הבן אדם ואי אפשר להחזיר את המצב לקדמותו אלא אפשר למנוע אותו).
-איך אפשר למנוע בריונות ברשת?
-למה לדעתכם שיחקנו את המשחק הזה?

חלק ג: חיבור אישי ויציאה לפעולה

האם חוויתם או נתקלתם במשהו דומה?

האם אתם מכירים מישהו שנפגע?

מה אתם יכולים לעשות כדי להפחית את הבריונות?

*אפשר לכתוב את הרעיונות על פתקים או להכין אמנה כיתתית בנושא

המלצות לסרטונים

סרטונים שהופקו במסגרת שומרי המסך:

- [די לאלומות! - אורט נעמי שמר](#) גן יבנה (4.14 דקות)
- [שומרי מסך ג'וניור בריקוד לצלילי הקליפ די לאלומות!](#) (1.26 דקות)
- [משאיר סימן - אורט פסגות כרמיאל](#) (1:00 דקה)
- [אחד מכל ארבע - שומרי מסך](#) (3.28 דקות)
- [גם אני פגעת - אורט אמירים בית שאן](#)
- [זה אני - אורט פסגות כרמיאל](#) (1:00 דקה)
- [מילים מצלקות - אורט יגאל אלון נצרת עלית](#) (1.23 דקות)
- [ניצחו את הבריונות שומרי המסך 2018](#) (3.20 דקות)
- [תחרות היוזמות של שומרי המסך 2018](#) (2.18 דקות)
- [תחרות היוזמות של שומרי המסך](#)
-
- [105 - המטה הלאומי להננה על ילדים ברשת](#)
- [יש לי חדר משלי](#)

סרטונים, כתבות וקליפים על השפעות הרשתות החברתיות:

- ["מריה הישנה לא הייתה מעלה תמונות כאלה"](#) (3:50 דקות)
- [יום יפה? - תקווה 6](#) (3.19 דק)
- [עדי ביטי-משחקי מחשב](#) (קליפ 3.17 דק')

התמכריות:

- [ניסוי חברתי - מה קורה לבני נוער שמכורים לסמרטפון שמנתקים אותם למשך 4 ימים.](#) (11.27 דק')
- [חדשות 2 - מכוני גמילה למכורים לאינטרנט](#) (4 דק')
- [מבט עם יעקוב אילון - מכורים לסלולר.](#) (6.38 דק')
- [לכודים ברשת - הטיפול הסיני למכורים באינטרנט](#) (3 דק')
- [התמכרות לאינטרנט ומשחקי מחשב](#) (6 דקות)
- [מכורים או לא ? משחקי מחשב](#) (2 דק')
- [החדשות - זמן מסך קשור לנטיות אובדניות](#)
- [גיימינג - הפרעה נפשית או ספורט אולימפי](#) (11 דק')
- [החדשות - זמן מסך קשור לנטיות אובדניות](#) (7 דק')

א'

אינטרנט - רשת תקשורת נתונים בעלת היקף כלל עולמי. הרשת נוצרה כתוצאה מחיבורים רבים בין רשתות מחשבים - חיבור אשר איפשר תקשורת בין מחשבים רבים ברשתות רבות. היקף הרשת, כמות המידע העצומה האגורה בה, והפעילות הרבה שמתרחשת הודות לה - הפכו את האינטרנט לגורם רב משמעות ולזירת ההתפתחות הכלכלית והתרבותית.

אחריות דיווח - מחויבות של פרט או ארגון למתן דיווח והסבר מלאים על כל פעילות שנטלו בה חלק, בפני בעלי עניין הנוגעים לאותה פעילות, ונטילת אחריות לתוצאותיה. השימוש במושג זה רווח הן בתחום העסקי והן בתחומים הפוליטי, החברתי או החינוכי.

אינסטגרם - יישום חינוכי לשיתוף תמונות וסרטוני וידאו קצרים של עד דקה, המפותח ומופעל על ידי חברה בשם זה (Instagram Inc.). היישום מאפשר למשתמש לצלם תמונות ולאחר מכן לשתף אותן ברשתות החברתיות וכן "לעקוב" אחרי משתמשים אחרים באמצעות הרשת החברתית של אינסטגרם, ליישום יש אפשרות הוספה של מסננים גרפיים שונים המסדרגים את חזות הפוסטים ומעניקים להם מראה שונה. בנוסף לכך, מעניק היישום לפוסטים מראה מיושן ונוסטלגי כאשר הוא מגדיר לכל תמונה צורת ריבוע (במקום הצורה המלבנית הנפוצה). איומים - יכולים להתבצע תוך הפחדה וסחיטה. אנונומיות ואי נראות - העדר קשר עין, העדר שפת גוף והבעות פנים והעדר שמע.

ב'

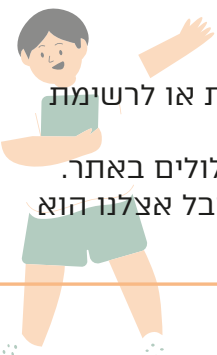
בריונות ברשת - היא תופעה חדשה יחסית בה נעשה שימוש באינטרנט או בטלפון הנייד על מנת להשמיץ, להטריד, להבין, להפחיד, או לתקוף אדם יחיד או קבוצה. בריונות רשת יכולה במקרים רבים להוות עבירה פלילית. בריונות רשת יכולה להתקיים באמצעות בלוגים, אתרי אינטרנט, קהילות מקוונות, דואר אלקטרוני, SMS, MMS ובאמצעות סרטוני וידאו אשר צולמו באמצעות הטלפון הסלולרי ופורסמו באתר/קהילה מקוונת. לאחר שהחומר מפורסם באינטרנט הוא הופך לפומבי ובפוטנציאל כל אחד ממשתמשי האינטרנט בעולם לקבל גישה אל התוכן. קשה מאוד ולעתים בלתי אפשרי להסיר לחלוטין חומר פוגעני שפורסם באינטרנט. ביוש (שיימינג) - פרסום התנהגות שלילית של אדם או מותג על מנת לביישו. בימינו אמצעי לביוש הוא האינטרנט והרשתות החברתיות. בלוג - הוא חלק מאתר אינטרנט שבו נכתבות רשומות ("פוסטים") העוסקות בחוויות, חדשות ומאמרים, לעיונם של גולשי האינטרנט לשם קריאה ובדרך כלל אף לתגובה.

ג'

גיבורי מקלדת - טוקבקיסטים, אנשים ש"מתחבאים" מאחורי מקלדת ומרשים לעצמם לכתוב דברים שלא היו אומרים פנים אל פנים. גניבת זהות - סוג של הונאה, של תרמית, המתבצעת בהצגת זהות של אדם אחד כזהותו של אדם אחר. אדם מתחזה להיות אדם אחר לצורך שימוש בנכסיו, זהותו, יתרונותיו והטבותיו של האחר. לקורבן עבירת גניבת הזהות עלולים להיגרם נזקים רבים. בתחום הפלילי, גניבת הזהות עלולה לאפשר לבצע פשע בשם אדם אחר אשר יקשה עליו מאוד להוכיח כי לא הוא ביצע. בתחום האזרחי, פגיעה כלכלית (גניבה של נכסים וכספים), פגיעה בשם הטוב ובמערכות יחסים של האדם עם מכריו.

ד'

דיווח - מסירה בכתב או בעל-פה של כל הפרטים על משהו שהאדם ראה, שמע, עשה וכד'.
דטה - מידע הנאסף ברשת
דואר אלקטרוני - E-mail - מערכת להעברת מסרים באמצעות רשת תקשורת לכתובת מסוימת או לרשימת תפוצה. המסרים יכולים להכיל מלל, קבצי תמונה או קול. המסר מגיע ליעדו תוך שניות.
דף הבית - העמוד הראשון של אתר. בדרך כלל מכיל גם את התפריט המקשר לדפי המידע הכלולים באתר.
דפדפן - Browser - תוכנית המאפשרת דפדוף וניווט בין דפי המידע באינטרנט. הדפדפן המקובל אצלנו הוא ה-Google Chrome.

ה'

האשטג - מחזור טקסט המשמשת לסימון וקטלוג נושאים ברשתות חברתיות באתרים נוספים ברחבי האינטרנט. זוהי דרך מהירה ופשוטה לתייג פוסט, תגובה, תמונה או "ציוץ" (סלנג המשמש בטוויטר) ולקשר לנושא מסוים. תהליך התייג מתבצע על ידי הוספת סולמית (#) לפני שם הנושא.

הפצה/הפיץ - העביר משהו (ידיעה, שמועה וכד') בין בני אדם רבים או במקומות שונים.

הולכת שולל (אאוטינג) - חשיפת מידע אישי ופרטים אישיים על אדם שלא נועדו להחשף לכלל הציבור. למשל הפצת תכתובת דואר אישית לתפוצה רחבה של אנשים, גילוי זהותו של כותב בלוג אנונימי, הפצת תמונות וסרטונים אישיים ברשת וכדומה.

החרמה - הרחקה קבוצתית של אחד הילדים מהקבוצה. הימנעות מתקשורת אינטרנטית עמו והתעלמות מנוכחותו ברשת.

הטרדה - שליחה חוזרת ומתמשכת של מסרים מעליבים, קללות ואיומים.

השמצה - הפצת שקרים, תוך שימוש בסרטונים או תמונות שעברו עיבוד, במטרה לפגוע בתדמיתו של המותקף ובקשרים החברתיים שלו.

התחזות והולכת שולל - שימוש בפרטים אישיים של הקורבן לפרסום מידע בשמו, כמו גם התחזות לאדם אחר כדי להוציא מהקורבן מידע אישי ואינטימי שיועבר לאחרים.

התמכרות לאינטרנט - תופעה נפוצה המוגדרת כקושי להימנע משימוש באינטרנט עד כדי פגשה בתפקוד היומיומי התקין.

המרכז לאינטרנט בטוח - המרכז הוקם בשנת 2012 ומטרתו לטפל במקרים של שימוש לרעה שנעשה ברשת. היסטוריה - בדפדפן שלך נוצרת רשימה של כל הדפים בהם ביקרת מאז תחילת הפעלת הדפדפן - כך ביכולתך לחזור לדפים שביקרת בעבר.

היפרטקסט - היפרטקסט - נתיב בו יכול הגולש לעבור. קישור לדף באתר או באתר אחר. הקישור בא לידי ביטוי בסימון כחול של המילים באתר האינטרנט אשר לחיצה עליהן תעביר אותנו למיקום אחר באתר או לדף באתר אחר.

ו'

וואטסאפ - אפליקציית מובייל להעברת מסרים מידיים, תמונות, מסמכים, קטעי וידאו וקול. היישום פותח על ידי חברת WhatsApp, שהוקמה ב-24 בפברואר 2009 על ידי יאן קום ושותפו בריאן אקטון.

וירוס - קוד זדוני בדמות תוכנת מחשב החודרת למחשב ללא ידיעת המשתמש, וגורמת על פי רוב לפעילות לא רצויה העלולה לפגוע בתפקודו של המחשב או הרשת שבה הוא ממוקם או לפגוע בשלמות, זמינות או סודיות המידע הנמצא עליו. וירוס עשוי להפיץ את עצמו למחשבים נוספים בדרכים שונות ובכך לשכפל ולהעצים את מטרותיו. מקור השם וירוס הוא בדמיון תוכנות זדוניות אלו לוירוס ביולוגי אשר עקרונות פעולתו בתא הנפגע ודרכי הפצתו בעלות לוגיקה דומה. תוכנות זדוניות מסוג זה עשויות להיכתב מתוך צורך לסיפוק או זדוניות של האקר, כחלק מניסיון לבצע פשע מקוון או למטרות מדיניות כמסייעות באכיפת חוק או בפעולות צבאיות.

ויזואלי - מידע חזותי המועבר באמצעות תמונות וסרטונים המגיע למספר רב של משתמשים תוך זמן קצר.

וירטואלי - מדומה, לא אמיתי, מלאכותי המחפש לחקות את המציאות, למראית עין. אתרים רבים באינטרנט מציעים סיורים וירטואליים באתרי תיירות מפורסמים בעולם. כיום יש מערכות המאפשרות לשרת בודד לתפקד כמספר שרתים וירטואליים. המחשב מאפשר ליצור עולמות וירטואליים בהם ניתן לעשות דברים אשר בלתי אפשריים בעולם הגשמי.

ז'

זכויות יוצרים - כעיקרון, כל ביטוי מקורי מוגן על ידי דיני זכויות יוצרים. המשמעות היא כי מה שאיננו "ביטוי" איננו מוגן, למשל רעיונות, עובדות וכדומה. משמעות הביטוי "מקורי" מרכזית בדיני זכויות יוצרים, ומגלמת דרישה שמקור היצירה הוא ביוצר. לפיכך, מי שמעתיק יצירה של אחר, גם אם ההעתקה נעשית ברשות, איננו המקור של היצירה, ולכן ההעתקה איננה מוגנת.

זמינות - המכשירים הטכנולוגיים נמצאים בכל מקום, דבר התורם לתפוצה רחבה של התכנים המועלים ברשת.

ח'

חרם וירטואלי - חרם חברתי הוא אירוע טראומטי עבור הילד המוחרם וחוויה מקלקלת לילדים המחרמים. זו חוויה של דחייה המעוררת בילד תחושות קשות של בדידות, בושה ואשמה, ויכולה להותיר צלקות של פגיעה בדימוי העצמי ובדרך בה הוא חווה ומקיים יחסים בינאישיים. לרוב, החרם מונהג על ידי ילד אחד או ילדים בודדים, כששאר הכיתה משתתפת מתוך הרצון להיות חלק מהקבוצה. סביר להניח שהילד המוחרם לא יפנה למורה, מתוך חשש להיתפס כ"מלשן", מה שלתחושתו יכול להחמיר את מצבו. כך גם לגבי ילדי הכיתה האחרים, שלא ירצו להסתכן בנידוי מהקבוצה. התנהגות כזו יכולה להתבטא גם באופן וירטואלי, למשל בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית או בפייסבוק, והיא יכולה להעיד על דינאמיקה שמתרחשת במציאות. סביר להניח שכל התנהגות שאנו עדים לה, היא למעשה חמורה יותר כשאנחנו לא בסביבה חומת אש - (באנגלית: Firewall), היא מערכת לניטור וחסימת התקשרויות בלתי רצויות לרשת התקשורת או מחשב יחיד. מערכת זו מהווה לרוב נדבך חשוב במערך אבטחת רשתות מחשבים בשילוב מערכות אנטי וירוס ומוצרי אבטחה נוספים. מערכות אלו עשויות להיות מיושמות כתוכנת מחשב או כחומרה ייעודית. חתימה דיגיטלית - אמצעי אלקטרוני לאימות זהות המשתמש השולח הודעה ולמתן האמצעי לקידוד התגובה למקבל. כמעט כל פעולה שאנו מבצעים ברשת (כניסה לאתר, שליחת הודעה או קובץ וכו'.) משאירה טביעה דיגיטלית ברשת, אחריה ניתן לעקוב ולאתר.

ט'

טרול - הוא מונח בסלנג האינטרנט המתאר גולש אשר מפיק הנאה מפעולות שלהוב וכן התחזות לגולשים אחרים ברשת. לעתים חלק מעיסוקם של הטרולים הוא בהפצת ספאם, שליחת הודעות המפרסמות אתרים שונים. יש הטוענים כי במקרים מסוימים, פעילות טרולים עלולה לסכן את עצם קיומה של קהילת האינטרנט. כמו כן, חלק מהטרולים משתמשים בשיטות של האקרים, כגון גניבת זהויות. טוויטר - היא רשת חברתית מקוונת חנימית המאפשרת לשלוח ולקרוא מסרים קצרים של עד 140 תווים ועוד 20 נוספים (פעולה שזכתה לשם "מיקרו-בלוגינג"), כמו כן, גם סרטוני הווידאו המועלים בה מוגבלים ל-140 שניות

י'

יום המילה הטובה - יום שיזמה תוכנית "שומרי המסך" של רשת אורט שמטרתו העלאת המודעות לשיח מכבד ומפרגן ברשת. ביום זה גולשי הרשת מקפידים על שפה מכבדת כלפי המשתמשים בסביבתם ועל הפצת מסרים חיוביים ברחבי הרשת. יום האינטרנט הבטוח - (באנגלית: Safer Internet Day) מופעל על ידי האיחוד האירופי, ארגון Insafe ו-Liberty Global. ביום זה, המתקיים בתחילת חודש פברואר, מתנהלות הרצאות על סכנות האינטרנט. יום זה עוסק בעיקר בסכנות שבצ'אטים למיניהם, אך גם בוירוסים, אתרי פורנוגרפיה, פריצה למחשבים, פרטיות באינטרנט, פרצות אבטחה ועוד.

כ'

כפתור אדום - עמותת הכפתור האדום היא עמותה ללא מטרות רווח שחרטה על דגלה את המאבק באלימות ברשת. הכפתור האדום הוא סטארטאפ חברתי המאפשר לכל גולש וגולשת לדווח באופן אנונימי על ביטויי אלימות ברשת בו הוא נתקל וזאת באמצעות תוסף הכפתור האדום. תוסף הכפתור האדום ניתן להורדה בחינם והתקנתו ידידותית ופשוטה. לאחר ההתקנה יופיע סמל הכפתור האדום בדפדפן הכרום שלך ובעת לחיצה על סמל הכפתור האדום תיקלט תמונת המסך ותיפתח חלונית בה יוכל המשתמש לבחירתו להוסיף מלל ולשלוח את צילום המסך. לאחר לחיצה על 'שלח' אנו בעמותה מקבלים את הדיווח ופועלים להסרת התוכן האלים. חשוב לציין שהדיווח אנונימי. בעזרת אלפי משתמשים אנו מקבלים עשרות דיווחים ביום אודות ביטויי האלימות ברשת ופועלים להסרתם. כתובת IP - כתובת המורכבת מארבעה מספרים בין 0 ל-255 המופרדים ביניהם עם נקודה. כתובת זו משמשת למחשב או שרת. ברשת האינטרנט שמות הדומיין מתורגמים לכתובת IP על ידי תוכנות DNS. לכל מחשב כתובת שונה באמצעותה ניתן לאתר ולזהות תכנים שהופצו ממחשב ספציפי.

ל'

לא לשמור בבטן – לשמור בבטן - לא סיפר לאיש על מצוקתו או על תחושתו הקשה. שומרי מסך מעודדים שיתוף ובקשת עזרה. (ההיפך מלשמור בבטן)
לוויתן כחול - משחק אינטרנטי שהחל במזרח אירופה, בו השחקנים מתבקשים למלא משימות יומיות שונות במשך 50 ימים. לבסוף, מתבקש השחקן להתאבד. בין המשימות: פגיעה עצמית, צפייה בסרטי אימה, השכמה לפנות בוקר והימנעות מדיבור עם אנשים. על השחקנים מופעל לחץ כבד שעשוי להיות מלווה באיומים וסחטנות, על מנת לגרום לכך שהמשימות יבוצעו.

מ'

מצוקה - צרה, לחץ, מצב קשה ובעייתי.
מניעה (Exclusion) - זהו למעשה חרם בעולם האינטרנט. מניעת גישה מאדם מסוים לזירה חברתית ברשת. לדוגמה כשקבוצה שלמה חוסמת ילד אחד בפייסבוק.
מיוזקלי - (באנגלית: musical.ly) היא אפליקציית רשת חברתית שמאפשרת יצירה ושיתוף של סרטוני וידאו. האפליקציה מאפשרת למשתמשים, בין השאר, ליצור סרטוני וידאו באורך של 5-60 שניות, ולהוסיף פסקול לסרטונים במהירויות שונות, להשתמש בפילטרים ולהוסיף אפקטים. באפליקציה ניתן "לעקוב" אחרי משתמשים אחרים, לכתוב תגובות לסרטונים שהם העלו וגם ללחוץ על כפתור Like
מודם - התקן שתפקידו לחבר את המחשב לקו טלפון, ולהמיר את הנתונים המועברים מהמחשב לאותות דיגיטליים שיועברו בטלפון. המודם תומך גם במשלוח וגם בקבלת נתונים. בעזרת המודם אפשר להתחבר למחשב אחר וגם לרשת האינטרנט.
מועדפים - Favorites - ספריה המכילה כתובות של אתרים (URL) הנשמרת על-ידי הגולש, אליה ניתן לפנות בקלות לצורך כניסה מהירה לאתר הרצוי.

נ'

ניוזלטר - נקרא גם אגרת מידע, ידיעון מקוון או עלון חדשות) הוא פרסום קבוע המופץ בדרך כלל באמצעות דיווראלקטרוני באופן קבוע אחת לתקופת זמן מסוימת. מסרים אלה המופצים באמצעות מערכת דיוור או תוכנה לדיוור של דואראלקטרוני, בכמויות גדולות (להבדיל מתוכנות כמו Outlook או Thunderbird). ניוזלטרים תופסים תאוצה בקרב משתמשי האינטרנט בכל העולם, מעבר למסרונים הכתובים. הניוזלטר מופץ לרוב בנושא אחד אשר הוא המעניין ביותר את הנרשמים אליו והם מבקשים לקבל חדשות אך ורק בנושא זה.
נראות ברשת - כל הנוכחות שלי כאדם פרטי, או כגוף ברשת האינטרנט. איך אני מציג את עצמי וכיצד העולם רואה אותי.
נגישות - ניתן להתחבר לאינטרנט בכל מקום ובכל זמן.
ניצול מיני - ניצול לרעה של המרחב הווירטואלי, שימוש פוגעני ובלתי חוקי בתכנים בעלי אופי מיני והטרדות מיניות.

ס'

סחטנות ברשת - השגת דבר מה ממישהו, במיוחד כסף, על-ידי שימוש באיומים, הפעלת לחצים או כוח וכד' דרך הרשת.
סלפי - צילום פורטרט עצמי
סנאפצ'אט - היא אפליקציה לשיתוף תמונות אשר פותחה בידי אוןשפיגל, בובי מרפי ורג' בראון, בעת לימודיהם באוניברסיטת סטנפורד. בעזרת האפליקציה הזאת, המשתמשים שלה יכולים לשלוח תמונות, להקליט קטעי וידאו, להוסיף טקסט, וצוירים, בנוסף המשתמש יכול להוסיף לוגו עם מיקומו, מה השעה שבה העלה את התמונה, מזגהאוויר ועוד ובסוף לשלוח אותם לרשימה של אנשי קשר. לתמונות או קטעי וידאו אלו נהוג לקרוא "סנאפס" (באנגלית: "snaps", בתרגום אפשרי לעברית: "תצלומים"). השלוח של התמונות או הקטעים יכול לקבוע לכמה זמן יוכל מקבל ההודעה לראות את התמונה (החל מדצמבר 2013 הטווח הוא בין שנייה ל-10 שניות), ולאחר זמן זה ההודעה תיעלם ממכשיר מקבל ההודעה, אך לא תימחק משרתי סנאפצ'ט. באפליקציה אפשר לדעת מה מספר הצפיות של כל תמונה או סרטון ששולחים. רוב המשתמשים באפליקציה נעים בין הגילאים 10 ל-23 שנים, כאשר אחוז המשתמשים מעל גיל 40 עולה מאז אוקטובר 2012. רבים השימושים בסנאפצ'ט ככלי לשליחת תמונות אישיות, ו-30% מכלל ה"סנאפס" נשלחים לקבוצות.

ס'- המשך

סטורי -סטורי (Story) הוא בהחלט יותר מסיפורי: מדובר בסדרה של סרטוני וידאו ותמונות שיהיו זמינים לכל מי שעוקב אחריכם ויהיו זמינים במשך יממה שלמה מרגע הפרסום. כל מי שעוקב אחריכם יוכל לראות אותם ספאם - דואר זבל, פרסומת שנשלחה בדואר אלקטרוני לתפוצה רחבה על-ידי מערכת ממוכנת, כאשר המכותבים לא בחרו להכלל בתפוצה ואינם מעוניינים לקבל פרסומות אלו. על פי החוק בישראל, רק דואר מסחרי במערכות תקשורת אלקטרוניות, שמעודד רכישה של מוצר או שירות או הוצאת כספים אחרת, מבלי שניתנה הסכמה לכך יוגדר כספאם. מסר שמטרתו טובה, כמו תרומה חברתית, או שאין לו מטרה מסחרית, כמו ידיעון שמטרתו העברת חומר מקצועי או פוליטי לא יוגדר כספאם. בישראל החוק גם מטיל קנס של 1,000 שקלים לכל הודעת ספאם ללא הוכחת נזק.

ע'

מצוקה - צרה, לחץ, מצב קשה ובעייתי.
מניעה (Exclusion) - זהו למעשה חרם בעולם האינטרנט. מניעת גישה מאדם מסוים לזירה חברתית ברשת. לדוגמה כשקבוצה שלמה חוסמת ילד אחד בפייסבוק.
מיוזקלי - (באנגלית: musical.ly) היא אפליקציית רשת חברתית שמאפשרת יצירה ושיתוף של סרטוני וידאו. האפליקציה מאפשרת למשתמשים, בין השאר, ליצור סרטוני וידאו באורך של 5-60 שניות, ולהוסיף פסקול לסרטונים במהירויות שונות, להשתמש בפילטרים ולהוסיף אפקטים. באפליקציה ניתן "לעקוב" אחרי משתמשים אחרים, לכתוב תגובות לסרטונים שהם העלו וגם ללחוץ על כפתור Like מודם - התקן שתפקידו לחבר את המחשב לקו טלפון, ולהמיר את הנתונים המועברים מהמחשב לאותות דיגיטליים שיועברו בטלפון. המודם תומך גם במשלוח וגם בקבלת נתונים. בעזרת המודם אפשר להתחבר למחשב אחר וגם לרשת האינטרנט.
מועדפים - Favorites - ספריה המכילה כתובות של אתרים (URL) הנשמרת על-ידי הגולש, אליה ניתן לפנות בקלות לצורך כניסה מהירה לאתר הרצוי.

פ'

פייסבוק - רשת פייסבוק מתאפיינת בקישור הווירטואלי בין אנשים. במקור, מטרת הרשת הייתה לקשר וירטואלית בין סטודנטים, אך כאשר הרשת נפתחה לציבור הרחב, הפכה לרשת תקשורת בין בני משפחה, עובדים ועוד. השימוש ברשת פייסבוק הוא חנם, כשרוחי החברה נצברים ממכירת פרסומות המותאמות לפרופיל המשתמש. המשתמשים יוצרים פרופילים אישיים, אשר בדרך-כלל כוללים תמונות אישיות ורשימת תחומי עניין אישיים. ניתן ליצור קשר עם המשתמש באופן פרטי, כך שרק המוען והנמען יכולים לראות את השיחה, ובאופן פומבי, כך שההודעות גלויות לעיני כול. ניתן גם ליצור קבוצות חברים, המגבילות את הצפייה בפרופיל אך ורק למשתמשים מאותה הרשת ולמשתמשים המוגדרים כ"חברים". משנת 2009 נפתחה האפשרות להגדיר שפות שונות לשימוש בפרופיל האישי, ולא רק אנגלית כבעבר.
פרטיות - מה שהפרט רואה כתחמו, תחום הפרט; התחום שבו אדם אינו מופרע על-ידי חדירה של זרים או של תשומת לב הציבור.
פרופיל מזויף/מתחזה (ראה טרול)
פורטל - אתר אינטרנט המשמש כשער כניסה לדפי מידע ולאתרים מקושרים. מכיל לרוב קטלוג על פי סיווגים ומנוע חיפוש.

צ'

צ'אט - צורה של דו-שיח או רב-שיח אינטראקטיבי, המאפשרת לנהל שיחות טקסטואליות בזמן אמיתי עם משתמשים אחרים ברשת האינטרנט. החלופה העברית שקבעה האקדמיה: שיחוח.
צילום - העלאת תמונות לרשת באחריות ובידיעת המצלום, שמירה על זכויות יוצרים.

ק'

קבוצות שנאה ברשת - תופעות חברתיות נפוצות, המקבילות לתופעת החרם המסורתי המתעוררת בקרב בני 10-14, ומסמלות נקמה בין ילדים או כנגד מורה. החרמות עלולות להיות בעלות השלכות רבות עוצמה, שכן ילדים מעידים כי הם רואים ברשת את המציאות, מעבר לגבולות הכיתה. לרוב קבוצות כאלו מתנהלות ברשת החברתית "פייסבוק" או ב-WhatsApp.

קהילה וירטואלית/אינטרנטית - קבוצת אנשים, היוצרת מארג קשרים, ואשר במקום להיפגש פנים אל פנים נפגשת באופן וירטואלי בזירות כמו אתרי אינטרנט, פורומים או מקום קיברנטי אחר דרך רשת האינטרנט. קישורים - הפניה לדף אינטרנט נקרא גם לינק, מאנגלית: Link, הוא אמצעי המאפשר לעבור מדף אחד למשנהו. הקישורים מקשרים את הדף הנוכחי לדפים אחרים, והופכים את השימוש והניווט (או הגלישה) ברשת האינטרנט לקלים ונוחים.

קבוצת דיון (FORUM) - שרות המאפשר לגולשים ברשת לקיים דיון בנושאים שונים בעלי עניין משותף. קו חם - מרכז הפעיל 24/7 עם מענה אנושי אליו פונים מבוגרים ובני נוער שנפגעו ברשת.

ר'

רשימת תפוצה - רשימת אנשים שאליהם מופץ, בדיוור ישיר או בדואר פנימי, חומר כתוב מסוג מסוים - רשימת תפוצה יכולה להיות במייל, בוואטסאפ, פייסבוק ועוד.
רשת - מערכת לתקשורת ולחילופי נתונים מבוססת מחשב המשתמשת בחומרה ובתוכנה לחיבור בין מחשבים כדי לאפשר שיתוף משאבים (תוכנה, קבצי מידע, כוננים ומדפסות).
רוחב פס -הכמות המקסימלית של מידע אשר יכולה לעבור בקו תקשורת בזמן נתון, בדרך כלל נמדדת בביטים לשניות.

ש'

שומרי המסך - תוכנית "שומרימסך" הוא תוכנית לקידום גלישה בטוחה הפונה לבני נוער והופך אותם לשגרירים של גלישה בטוחה בקהילה. בני הנוער עושים זאת בקמפיינים אישיים ובפעילות חינוכית ומניעתית, בליווי צוות חינוכי מקצועי, במטרה להעלות את הנושא לסדר היום הבית ספרי והקהילתי.
שיימינג - (ראו ביוש)
שיחת ועידה - תוכנה המאפשרת שיחה רבת משתתפים בזמן-אמת (בו זמנית). ועידות חוזי VideoConferencing הן שיחות ועידה פנים אל פנים באמצעות ווידאו.

ת'

תיוג - כאשר אתה מתייג מישהו, אתה יוצר קישור לפרופיל שלו. ייתכן שגם הפוסט שתייג את האדם מופיע לציר הזמן של אותו אדם. לדוגמה, תוכל לתייג תמונה כדי להציג את מי שנמצא בתמונה או לפרסם עדכון סטטוס ולומר מי אתה. אם תתייג חבר בעדכון הסטטוס שלך, כל מי שרואה את העדכון הזה יכול ללחוץ על שם החבר שלך ולעבור לפרופיל שלו.

תרבות דיגיטלית - הכינוי לזרם תרבותי המתקיים במרחב הממוחשב. עם התרחבות השימוש ברשת האינטרנט, חלק ניכר מהתרבות הדיגיטלית מתרחש באינטרנט, אך לתרבות הדיגיטלית היה קיום לא מבוטל גם קודם ליצירתו, והיא ממשיכה להתקיים גם מחוץ לרשת. התרבות הדיגיטלית באה לידי ביטוי באתרים המקדישים לה מקום נרחב, באמצעות מאמרים מקוריים, פורומים, גרפיקה ייחודית.

תוכן פוגעני - תוכן אינו ראוי, שעלול להכיל; פורנוגרפיה, דברי שטנה, אלימות ואיומים, פגיעה עצמית, הפחדה והטרדה, בריונות, תוכן מיני מפורש, התעללות בבעלי חיים, שימוש בסמים וכדומה. התוכן יכול להופיע ברשתות החברתיות, באתרים שונים ברשת ואפליקציות בניידים חכמים
תוכנה חופשית - תוכנה המופצת חנם ברשת האינטרנט

שומרי המסך
לוקחים אחריות משנים מציאות

כל הפרטים על התכנית באתר אורטוב

www.ortov.ort.org.il

